

Nr 304.

Av herr Ward, m. fl., angående ändrade bestämmelser om fiskerätten i rikets östra delar.

Det av Kungl. Maj:t i proposition nr 2 framlagda förslaget till reglering av fiskerätten har helt visst i vida kretsar hälsats med den största tillfredsställelse. Men den kungl. propositionen har också på flera håll väckt djup besvikelse. Den icke strandägande fiskarebefolkning, som är bosatt vid Östersjön och dess vikar, kommer icke att i någon mån bli delaktig av den reform, Kungl. Maj:t nu föreslår, trots att en reglering av fiskerätten i denna del av landet är en fråga av mycket stor betydelse för fiskarebefolkningen. Visserligen har icke fisket på ostkusten samma stora omfattning som västkustfisket, men denna omständighet kan givetvis icke få spela någon avgörande roll, när man går att bedöma den rent privaträttsliga sidan av saken. Och denna är självfallet i detta sammanhang av en utomordentligt stor betydelse.

Särskilt i de trakter av Bråviken, där en ganska stor fiskarebefolkning är bosatt, har man med beklagande konstaterat, att propositionen icke avser reglering av fiskerätten även på ostkusten. Av ålder har nämnda befolkning ansett sig ha rätt att fritt utöva fiske i Bråviken, och de flesta yrkesfiskarna i dessa trakter torde vid beräkandet av sina ekonomiska möjligheter i mycket stor utsträckning ha förlitat sig till den inkomst, som strömmingsfisket medelst skötar ansetts kunna lämna. Under en lång tid fortgick också detta strömmingsfiske i Bråviken utan några svårare störningar från strandägarnas sida. Någon gång förekom visserligen personligt ingripande till förhindrande av det fria strömmingsfisket, men den icke strandägande fiskarebefolkningen har likväl fortsatt sitt arbete under förlitande på att bestämmelsen i paragraf 12 av 1896 års fiskelag angående den rätt till fiske, som urminnes hävd skapar, tydligen måste äga tillämpning på deras förhållanden. Med tiden ha emellertid vissa strandägare allt mer energiskt bestridit, att någon sedvanerätt här kunde anses föreligga, och till slut beslöt en av strandägarna, innehavare av ett gods på Vikbolandet, att anställa åtal mot en fiskare, som bedrivit skötfiske i det vatten, över vilket godsägaren anser sig ha rätt att ensam förfoga. Käranden förlorade emellertid målet vid häradsrätten, dock icke med anledning av den av fiskarebefolkningen hävdade sedvanerätten. Häradsrätten grundade i stället sin dom på den uppfattningen, att det omtvistade vattenområdet icke vore att hänföra till det egentliga inomskärsområdet. Denna häradsrättens uppfattning har emellertid underkänts av hovrätten, vilken fann sig böra godkänna kärandens talan. En ny illustration av hur svårt det ofta kan vara, att få ett fast grepp på uttrycken inomskärs och utomskärs fiske.

Med anledning av den på strandägarehåll allt mer framträdande tendensen att förhindra det fria strömmingsfisket i Bråviken ingåvo fiskare i Kvarsebo socken av Östergötlands län en den 20 november 1919 dagtecknad skrivelse till konungen med hemställan om bistånd »att om möjligt bliva tryggade» i sitt gamla näringsfång. Då denna fråga, heter det till slut i skrivelsen, »är av rätt omfattande art och gäller en ej obetydlig ortsbefolknings livsintressen, våga vi underdånigast uttala förhoppningen, att Eders Kungl. Maj:t tager nådig hänsyn till dessa intressen och tryggar befolkningen vid dess gamla kära hembygd och det näringsfång den där av ålder fått utnyttja».

Denna fiskarebefolkningens framställning finnes omnämnd å sidan 22 i den kungl. propositionen. I sitt förslag till fiskelag hade kammarkollegium under paragraf 3 föreslagit en bestämmelse, som skulle medgiva jämväl annan än strandägare rätt att även inomskärs bedriva fiske icke blott utanför den i förslaget omnämnda etthundraåttiometersgränsen utan även innanför densamma, såvitt de »fiskande av ålder oklandrat utövat fisket». Refererande denna i Kungl. Maj:ts lagändringsförslag icke intagna bestämmelse, erinrar departementschefen om Bråviksfiskarnas nyss berörda skrivelse, vilken just var grundad på föreställningen om sedvanerättens betydelse. För skötfisket i Bråviken torde emellertid, framhåller departementschefen, den i kammarkollegii förslag ifrågasatta ändringen av paragraf 2 — om inomskärsfiskets likställande med utomskärsfisket — i och för sig äga större betydelse än den jämkning av bestämmelsen om den urgamla hävden, som kammarkollegium ifrågasatt vid utformandet av det nyss återgivna moment d i paragraf 3 av kollegii förslag. »Sålunda ger», fortsätter departementschefen, »yttrandet från länsstyrelsen i Östergötlands län vid handen, att i avseende å de inre delarna av vattenområdet frågan huruvida fisket av ålder varit fritt knappast kan med någon säkerhet jakande besvaras, helst anspråken från andra än strandägare att få begagna fisket i åtskilliga fall framkommit först under de av världskriget föranledda förhållandena. Vilka åtgärder, som i detta och liknande fall lämpligen böra vidtagas, låter sig tydligen icke bedöma utan ingående lokala undersökningar.»

Det finns knappast någonting att erinra mot detta departementschefens resonemang rörande värdet av å ena sidan paragraf 2 och å andra sidan paragraf 3 moment d i det av kammarkollegium framlagda förslaget. Varje bestämmelse om sedvanerätt, vilken form den än må få, torde lätt kunna göras till föremål för olika tolkningar, vilka i sin tur nog kunna medföra rätt allvarliga tvister. Den bästa lösningen av denna fråga torde därför vara, att för det vattenområde, varom här är fråga, införa bestämmelse om fritt fiske med rörlig redskap, varmed även måste förstås skötar, dock med undantag för de delar av området, som äro belägna till och med etthundraåttio meter från det ställe invid stranden, där stadigt djup av två meter vidtager. Genom en sådan bestämmelse bleve såväl strandägarnas som den icke strandägande fiskarebefolkningens intressen behörigen tillgodosedda, samtidigt som det ofta svårbedömda

spörsmålet om var gränsen går mellan utomskärsområdet och inomskärsområdet icke vidare komme att vålla några bekymmer vid behandlingen av fiskerättsfrågor.

Departementschefen är emellertid icke beredd att med avseende å här omnämnda vattenområde tillstyrka en lösning av frågan om fiskerättens reglering enligt av oss här förordade och i den kungl. propositionen antydda linjer. Innan förslag framlägges anses »ingående lokala undersökningar» vara av nöden. En sådan undersökning har emellertid, ehuru därom ingenting meddelas i propositionen, verkställt genom kammarkollegii försorg. Med anledning av den här ovan omnämnda skrivelsen från fiskare i Kvarsebo socken anbefalldes Kungl. Maj:t den 30 april 1920 kammarkollegium att utsträcka den kollegium åliggande utredningen rörande fiskerättsförhållandena vid vissa av rikets kuster att omfatta jämväl, bland andra, Östergötlands län. Kammarrådet A. W. Dufwa, som hade att taga den närmaste befattningen med denna utredning, höll med anledning härav fyra möten med ortsbefolkningen å olika platser i Östergötlands kustområde för att på så sätt få del av de olika meningar om fiskerättsförhållandena, som här kunde göra sig gällande. Såsom var att förutse bröto sig meningarna mycket starkt mellan strandägare och icke strandägande fiskare, men kammarrådet Dufwa fann likväl genom sin undersökning, att förhållandena här gestaltade sig på så sätt, att fisket även i denna del av landet borde jämväl inomskärs vara fritt, med undantag för det område, som från två meters stadigt djup sträcker sig ut 180 meter.

En undersökning har således redan företagits och resulterat i ett förslag, som i det hela taget förtjänar vinna statsmakternas godkännande beträffande samtliga de delar av vårt land, som enligt kammarkollegii förslag skulle få sina fiskerättsförhållanden reglerade. Naturligtvis kan det råda delade meningar, huruvida den här omnämnda lokala utredningen är tillräckligt »ingående», liksom det givetvis kan ifrågasättas, huruvida det är lämpligt att — såsom här skett — fästa särskild vikt vid de erfarenheter, som vunnits i trakterna kring endast en av Östersjöns vikar, låt vara en av de mera betydande. Att vi här särskilt uppehålla oss vid de förhållanden, under vilka den icke strandägande fiskarebefolkningen vid Bråviken måste leva och arbeta, beror emellertid närmast därpå, att vi finna denna befolknings önskemål i alldeles särskilt hög grad behjärtansvärda. Om man betraktar förhållandena i enbart tvenne Bråvikssocknar, finner man, att ett synnerligen stort antal familjer, därest det fria strömmingsfisket omöjliggöres, skulle komma att berövas en inkomst, som för familjerna ifråga varit av avgörande betydelse. I övertygelse om, att strömmingsfisket varit ett för dem fullt tillåtet näringsfång, ha de i båtar och redskap nedlagt ett stort kapital, som skulle bli i det närmaste värdelöst, om den — såsom de anse — urgamla rätten att fritt bedriva strömmingsfiske ginge dem ur händerna. Enbart Kvarsebofiskarnas kapitalplaceringar i båtar och redskap uppgick år 1918, det senaste år varom vi erhållit uppgifter, till icke mindre än 83,000 kronor. Denna siffra

torde ge en god föreställning om, vad strömmingsfisket betyder för fiskarebefolkningen vid Bråviken.

Bleve strömmingsfisket nu genom av strandägarna öppnade processer och genom frånvaron av för fiskarebefolkningen betryggande lagbestämmelser de icke strandägande fiskeriyrkesmännen berövat eller komme fisket ifråga att inpressas under betungande ekonomiska villkor, så skulle härmed stor skada tillfogas såväl den enskilde som det allmänna. För att fortfarande nämna exempel enbart från Kvarsebo socken bör i detta sammanhang erinras om, att några andra utkomstmöjligheter än strömmingsfisket knappast kunna stå vidkommande befolkning till buds i dess hemtrakt. Jordbruket är här relativt ringa, och folkmängden därute skulle aldrig ha kunnat komma upp till vad den nu är, om icke strömmingsfisket stått befolkningen fritt. Blir nu fiskarebefolkningen icke skyddad, så nödgas antagligen en icke ringa del att avflytta för att söka sin utkomst på annat håll. En dylik tvångsflyttning skulle givetvis bli liktydig med stora förluster, och även för dem, som vore i stånd att stanna kvar, skulle stora ekonomiska svårigheter komma att göra sig gällande. Det skulle emellertid icke stanna vid enbart privatekonomiska förluster, utan även ur allmänna ekonomiska synpunkter komme här antydda situation att vålla stor skada. Strandägarna, för vilka i de flesta fall jordbruket väl är och måste vara huvudsaken, lära aldrig komma att bedriva ett så rationellt strömmingsfiske som yrkesfiskarna, och en arrendering av visst vatten skulle knappast i detta hänseende kunna hjälpa upp saken. Strömmingsfisket är tydligen till sin natur sådant, att det ofta måste sträckas ut över mycket vida vattenområden, och det lär väl därför vara svårt för en arrendefiskare, med strömmingsfisket såsom huvudsyssla, att begränsa sin verksamhet till en viss mindre fjärd.

Vi tro oss med det anförda ha påvisat, att det med hänsyn till fiskets rationella bedrivande vore av mycket stor betydelse att en reglering av fiskerätten enligt av kammarkollegium ifrågasatta och här berörda grunder komme till stånd även för de orter, som här bragts på tal. Det vore därför, sakligt sett, icke opåkallat att ställa ett yrkande om sådan lagändring att jämväl inomskärsfisket i Östergötlands län bleve fritt utanför meromtalande etthundraåttiometersgräns. Efter departementschefens här ovan återgivna yttrande om denna sak lär det emellertid icke finnas någon som helst utsikt att vinna bifall till ett sådan yrkande varför vi avstå från att nu framställa detsamma. För att emellertid, om möjligt, befrämja utvecklingen av denna för många trägna samhällsmedlemmar liksom för samhället självt så betydelsefulla fråga, tillåta vi oss i stället hemställa,

att riksdagen, i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 2 med förslag till ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om fortsatt och skyndsamt utredning samt

framläggande av förslag angående ändrade bestämmelser om fiskerätten i rikets östra delar med särskilt aktgivande på strömmingsfisket i Bråviken.

Stockholm den 21 januari 1928.

Gottfrid Karlsson,
Vadstena.

Gustaf Johansson,
Arkösund.

Gust. Holmberg.

Karl Ward.

F. O. Ericson,
Boxholm.
